

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Obdo/34/2021
Identifikačné číslo spisu: 8113235356
Dátum vydania rozhodnutia: 24.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8113235356.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD., a členiek senátu JUDr. Ivany Nemčekovej a JUDr. Lenky Praženkovej v spore žalobcu AGRO MX, s.r.o., so sídlom Družstevná 36, Prešov, IČO: 36 617 415, zastúpený JUDr. Peter Ličák, advokát, so sídlom Záhradná 19/468, Kapušany, proti žalovanému Ľubomír Boroň - Glass & Decor, s miestom podnikania Brežany 26, 082 41 Brežany, IČO: 30 291 682, zastúpený Peter Farkaš, advokátska kancelária spol. s r.o., so sídlom Puškinova 16, Prešov, IČO: 36 855 928, o zaplatenie 7.961,79 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8Cb/173/2014, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 4Cob/74/2020-325 zo dňa 23. februára 2021, takto

rozhodol:

- I. Dovolanie žalovaného o d m i e t a .
- II. Žalobca má voči žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 8Cb/173/2014-251 (druhým v poradí) zo dňa 12.2.2020 v prvom výroku rozhodol, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 7.751,79 eur spolu s úrokmi z omeškania špecifikovanými v prvom výroku rozsudku. Druhým výrokom vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

Posledným výrokom priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 94,72%, pričom uložil povinnosť žalovanému zaplatiť trovy konania žalobcovi.

2. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplatenia sumy 7.961,79 eur s príslušenstvom, ako aj náhrady trov konania. Žalobu odôvodnil tým, že so žalovaným ako nájomcom uzatvoril dňa 21.12.2009 zmluvu o nájme nebytových priestorov č. 2010/1 od 1.1.2010. Žalobca fakturoval žalovanému dohodnuté nájomné 3.495,80 eur ročne, a to v mesačných splátkach vo výške 291,17 eur (346,50 eur s DPH), pričom v cene nájmu neboli zahrnuté platby za elektrinu, vodné-

stočné, odvoz smetí, ktoré sa mali fakturovať zvlášť jedenkrát za polrok. Žalovaný neuhrádzal platby za nájomné a za náklady spojené s užívaním nebytových priestorov, čím žalobcovi vznikol nárok vo výške 7.961,79 eur.

3. Ako nesporné vyhodnotil súd prvej inštancie to, že žalovaný na základe ústnej dohody so žalobcom v období od 30.8.2009 do 15.1.2016 užíval nebytové priestory, zapísané na liste vlastníctva č. 3711 v k. ú. Solivar, ako garáže - opr. hala, postavené na parcele č. 2148 so súpisným č. 11621, a to sklad č. 4, 5 a 6 o celkovej výmere 188 m². Rovnako ako nespornú vyhodnotil výšku uplatnených nákladov za spotrebu elektrickej energie, a tiež skutočnosť, že žalovaný spočiatku odplatu za užívanie nehnuteľností platil, no neskôr „nájomné“ platiť prestal.

4. Za spornú považoval existenciu záväzkového vzťahu z platnej zmluvy, vlastníctvo prenajatej odstavnej plochy, dohodu o výške nájomného a dobe nájmu, dobu omeškania s platbou nákladov za spotrebu elektrickej energie, ako aj právny dôvod fakturácie za prefakturovanie služieb vo výške 10,- eur mesačne. Obrana žalovaného spočívala v tvrdení, že zmluvu nikdy nepodpísal, a teda nedošlo k platnému uzatvoreniu zmluvného vzťahu, ako aj z dôvodu, že v zmluve absentuje údaj o dobe nájmu. Žalobca tiež nemohol prenajať asfaltovú plochu, ktorá bola vo vlastníctve Slovenskej republiky.

5. Súd prvej inštancie uviedol, že pre zmluvu o podnájme nebytového priestoru alebo jej časti zákon nevyžaduje výslovne písomnú formu, pričom pripúšťa možnosť nájomcu prenechať nebytový priestor alebo jeho časť do podnájmu len na určitý čas. Žalobca aj žalovaný na pojednávaní uviedli, že nepodmienili platnosť zmluvy písomnou formou, preto súd prvej inštancie mal za to, že platnosť tejto zmluvy je podmienená výlučne súhlasom prenajímateľa a všeobecnými zákonnými požiadavkami pre platnosť právneho úkonu. Žalobca predloženými listinami riadne preukázal, kto je vlastníkom prenajatých nebytových priestorov, ktoré žalobca užíval na základe zmluvy o nájme nehnuteľností zo dňa 20.1.2007, a že žalobca ako nájomca bol oprávnený dať prenajaté nehnuteľnosti do podnájmu tretím osobám aj bez písomného súhlasu prenajímateľa. Tiež bolo preukázané, že vlastníkom odstavnej asfaltovej plochy je Ing. Mikolaj, ktorý zmluvou o nájme tieto nehnuteľnosti dňa 1.8.2006 prenajal žalobcovi na dobu neurčitú.

6. K dodržiavaniu všeobecných pravidiel týkajúcich sa uzatvárania zmlúv súd prvej inštancie uviedol, že žalobca bol v lete 2009 oslovený žalovaným ohľadom záujmu o podnájom nebytových priestorov, pričom prvotne nedošlo k dohode o výške nájomného. Následne koncom augusta 2009 bol žalobca opätovne kontaktovaný žalovaným ohľadom podnájmu nebytových priestorov, čo nebolo žalovaným rozporované. Prejav vôle žalovaného určený žalobcovi, v podobe prejavovania záujmu o podnájom nebytových priestorov vyhodnotil súd prvej inštancie ako návrh na uzavretie zmluvy, nakoľko z neho dostatočne vyplývala vôľa žalovaného vstúpiť so žalobcom do podnájomného vzťahu a byť týmto prejavom vôle viazaný. Žalobca s týmto návrhom súhlasil a žalovanému umožnil tieto priestory fakticky užívať, čím došlo k akceptácii návrhu žalovaného na uzavretie podnájomnej zmluvy. Súd prvej inštancie mal zato, že skutočnosť, že strany mienili vstúpiť do podnájomného vzťahu podporilo aj vyjadrenie žalovaného v trestnom konaní, kde pripustil, že bol v podnájme v budove, kde mal prenajaté garáže č. 4 až 6 na ulici Zlatobanskej 12 v Prešove, ako aj skutočnosť, že si bol vedomý podlžností na neuhradenom nájmomnom.

7. Súd prvej inštancie skonštatoval, že aj napriek splneniu formálnych náležitostí pre platnosť zmluvy o podnájme nebytových priestorov, túto nepovažoval za platnú, keďže podľa ust. § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov (ďalej aj „ZNPNP“), možno túto uzavrieť len na určitý čas. Žalobcom nebolo preukázané, že by medzi

sporovými stranami bola dohoda o konkrétnej dobe podnájmu, pričom tento tvrdil, že zmluva bola uzavretá na dobu neurčitú, preto s ohľadom na absenciu dohody o dobe trvania podnájmu, resp. jeho dojednaní na dobu neurčitú, nebolo možné túto súdom posúdiť ako platnú. Znalecké dokazovanie za účelom preukázania pravosti podpisu žalovaného na zmluve o podnájme nebytových priestorov z dôvodu hospodárnosti a účelnosti konania súd nepripustil, a to aj s ohľadom na to, že prípadná pravosť podpisu by nezaložila platnosť tejto písomnej zmluvy.

8. Neplatnosť zmluvy o podnájme nebytových priestorov nezavahuje žalovaného povinnosti vydať žalobcovi majetkový prospech získaný na jeho úkor plnením z neplatnej zmluvy o podnájme nebytových priestorov. Súd prvej inštancie konštatoval, že došlo k naplneniu skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia plnením z neplatného právneho úkonu, a to užívaním cudzej nehnuteľnosti bez nájomnej zmluvy, či iného titulu oprávňujúceho užívať cudziu vec, kedy prospech vzniká tomu, kto realizuje užívateľské oprávnenie bez toho, aby zaň zaplatil úhradu vo výške obvyklého nájomného a nákladov spojených s užívaním nehnuteľnosti. Žalovaný 12 mesiacov nesporne uhradil žalobcovi odplatu za užívanie nebytových priestorov vo výške 346,50 eur. Čiastočným plnením podľa § 407 ods. 3 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“) možno podľa súdu prvej inštancie usudzovať, že žalovaný vyjadril súhlas s takouto výškou platby za užívanie nebytových priestorov.

9. Výšku nákladov na spotrebovanú elektrickú energiu žalovaný nerozporoval, a teda túto považoval súd za nespornú. K dátumom splatnosti nákladov súd uviedol, že nakoľko zmluva o podnájme nebytových priestorov je neplatná, nebolo možné považovať prípadné zmluvné dojednanie o dobe splatnosti týchto nákladov za platné, oprávnenosť fakturácie sumy 10,- eur, ktorú v jednotlivých faktúrach žalobca vyčíslil ako prefakturovanie služieb, žalobca v konaní ničím neobjasnil ani nepreukázal, preto súd tento nárok vyhodnotil ako nedôvodný a žalobu v časti o zaplatenie sumy 210,- eur (21 x 10,- eur) ako nedôvodnú zamietol.

10. Súd prvej inštancie vyhodnotil nárok žalobcu na zaplatenie odplaty za užívanie nehnuteľnosti ako aj nákladov spojených s užívaním nehnuteľnosti, v celkovej výške 7.751,79 eur za dôvodný a žalobe v tejto časti vyhovel. Nakoľko žalovaný nespĺnil svoj záväzok v celom rozsahu riadne a včas, dostal sa do omeškania s jeho plnením, vzniklo žalobcovi právo požadovať úroky z omeškania, ktoré mu priznal súd v zákonnej sadzbe platnej k prvému dňu omeškania. Pri rozhodovaní o trovách konania dospel k záveru, že v konaní bola každá zo sporových strán čiastočne úspešná, preto žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 94,72 %.

11. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom č. k. 4Cob/74/2020-325, zo dňa 23.2.2021, napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie v prvom výroku potvrdil. Druhým výrokom rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanému v rozsahu 100%.

12. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vo veci dospel k správnym skutkovým zisteniam, avšak uvedené skutkové zistenia podľa odvolacieho súdu nesprávne právne posúdil, ak ich nevyhodnotil ako konkludentne uzavretú podnájomnú zmluvu, keď mal za to, že žalobca v konaní nepreukázal, že medzi stranami sporu došlo k dohode o konkrétnej dobe podnájmu, čo znamená, že zmluva bola uzavretá na dobu neurčitú, o čom svedčí aj jej písomné znenie. Súd prvej inštancie absenciu doby podnájmu vyhodnotil ako rozpornú s ust. § 6 ods. 1 ZNP, čo spôsobuje jej neplatnosť. Odvolací súd mal zato, že ak súd prvej inštancie pristúpil k posúdeniu predmetu sporu titulom bezdôvodného obohatenia, dopustil sa nesprávneho právneho posúdenia veci.

13. Odvolací súd dospel k záveru, že medzi sporovými stranami bola uzavretá zmluva o podnájme nebytových priestorov a asfaltovej plochy už 30.8.2009, kedy sa žalovaný aj reálne ujal užívania predmetných priestorov a vykonal na nich určité stavebné úpravy. Z listinných

dôkazov nemal odvolací súd pochybnosť, že za obdobie od septembra do decembra 2009 sa strany sporu dohodli o podnájme priestorov, avšak so započítaním nákladov vynaložených žalovaným s nájomným za toto obdobie. Tejto dohode malo nasvedčovať aj konanie žalovaného, ktorý od januára do decembra 2010 uhradil žalobcovi sumu 346,50 eur mesačne, čo možno podľa odvolacieho súdu vyhodnotiť ako dôkaz o dohode o výške nájomného za čas trvania tohto záväzkového vzťahu. Pre platenie tejto sumy mesačne žalovaný v konaní nepredložil súdu vierohodnú argumentáciu, preto ak od januára 2011 neplatil dohodnuté nájomné, neplnil svoju povinnosť vyplývajúcu zo záväzkového vzťahu (podnájomnej zmluvy), čím sa dostal do omeškania s plnením.

14. Uvedol, že súd prvej inštancie rozhodol vecne správne, ak priznal žalobcovi žalované plnenie predstavujúce nájomné a úhradu za spotrebovanú elektrickú energiu vo výške uvedenej vo výroku rozsudku súdu prvej inštancie a správne bol aj podľa ust. § 517 ods. 2 zákona č. 40/1964 Sb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) priznaný žalobcovi aj úrok z omeškania. Odvolací súd pristúpil k zmene právneho posúdenia veci bez výzvy strán sporu podľa ust. § 382 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), nakoľko pri doterajšom priebehu konania bola argumentácia o záväzkovom vzťahu podľa ZNPNP (v konaní pred súdom prvej inštancie) prednesená a strany sporu mali možnosť sa k tejto právnej kvalifikácii vyjadriť, v dôsledku čoho nedošlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces.

15. Na záver uvedol, že odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie považoval fakturované sumy za správne, hoci mesačne nezodpovedali presne výške dohodnutého nájomného, ale v súčte žalovanej sumy bolo vyčíslenie dlhu správne. Za právne irelevantné vyhodnotil aj námietky žalovaného týkajúce sa zmeny žaloby, nakoľko žalobca od podania žaloby ako aj v priebehu konania opieral nárok o záväzkový vzťah, a hoci ho nesprávne pomenoval, tak skutkové tvrdenia k uplatnenému nároku nemenil, preto sa odvolací súd nestotožnil s názorom žalovaného, že súd prvej inštancie sa dopustil pochybenia, ktoré mu bránilo rozhodnúť vo veci. Pokiaľ sa teda žalobca dopustil nepresnosti v pomenovaní záväzkového vzťahu a na základe vykonaných dôkazov bol preukázaný vzťah podnájomný, tak ani takéto pochybenie nie je podľa odvolacieho súdu možné vyhodnotiť ako nesplnenie procesných podmienok. Za nadbytočné považoval odvolací súd vyhodnocovať ďalšie námietky žalovaného smerujúceho k posúdeniu právneho vzťahu ako vzťahu z bezdôvodného obohatenia.

16. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal včas žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodil z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, keďže odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Dovolateľ vadu podľa ust. § 420 písm. f/ CSP videl v skutočnosti, že odvolací súd zmenil právnu kvalifikáciu veci a priznal nárok žalobcovi titulom zmluvy o podnájme nebytových priestorov, čím porušil právo žalovaného na spravodlivý súdny proces a vyniesol prekvapivé rozhodnutie, ktoré bolo v rozpore s legitímnymi očakávaniami žalovaného.

Tiež namietal, že súd priznal právo titulom právneho úkonu, ktorý žalobca v žalobnom návrhu netvrdil, že rozhodol o veci bez toho, aby v konaní došlo k zmene žaloby podľa ust. § 139 až 143 CSP, pričom túto odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú.

Tiež, že odvolací súd rozhodol o veci bez toho, aby vyzval žalovaného na vyjadrenie v zmysle § 382 CSP, keďže nárok priznal podľa ZNPNP, čo malo za následok prekvapivosť rozhodnutia. Dovolateľ zároveň videl porušenie jeho práv aj v skutočnosti, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, avšak z iného právneho dôvodu a v rozpore s právnym názorom vysloveným v jeho skoršom rozhodnutí (predvídateľnosť) a na základe skutkových zistení, ktoré neboli predmetom dokazovania ani tvrdení účastníkov,

čím rozhodol v rozpore so zásadou dvojínštančnosťou, nakoľko znemožnil žalovanému uplatnenie práva domáhať sa riadnym opravným prostriedkom preskúmania skutkových tvrdení a právnych záverov

prvýkrát použitých až v rozsudku odvolacieho súdu.

18. Na záver navrhol, aby dovolací súd rozhodnutia súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, prípadne aby rozsudok odvolacieho súdu zmenil. Zároveň navrhol odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, z dôvodov hrozby výkonu rozhodnutia, ktorý je spôsobilý privodiť žalovanému škodu (osobitný zreteľ).

19. K dovolaniu žalovaného sa vyjadril žalobca s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je prekvapivé a navrhol Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby dovolanie žalovaného ako neprípustné odmietol, resp. ako nedôvodné zamietol. Zároveň si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.

20. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako súd dovolací v zmysle ust. § 35 CSP (ďalej aj „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 veta pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné odmietnuť (§ 447 písm. f/ CSP).

21. Podľa ustanovenia § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

22. Podľa ust. § 420 písm. f/ CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Podľa ustanovenia § 431 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

24. Podľa ustanovenia § 440 CSP, dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

25. Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle ust. § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom vymedzenému dôvodu zmätočnosti skutočne došlo.

26. Za porušenie práva na spravodlivý proces sa považuje v zmysle rozhodovacej činnosti ústavného súdu situácia, ak všeobecný súd svoje rozhodnutie riadne neodôvodní a nevysporiada sa so všetkými relevantnými námietkami uplatnenými sporovými stranami, a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. V takom prípade všeobecný súd svojím postupom založí nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia, a spravidla tak aj jeho protiústavnosť. Ak nie sú totiž zjavné dôvody toho - ktorého rozhodnutia, svedčí to o ľubovôli v súdnom rozhodovaní, pričom zásada právneho štátu ľubovôľu v rozhodovaní orgánov verejnej moci zakazuje; len vecne správne rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie, naplnia - ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“ - ústavné kritériá vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy. Podobne ako v skutkovej oblasti, aj v oblasti nedostatočne vyloženej a zdôvodnenej právnej argumentácie nastávajú obdobné následky vedúce k neúplnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale tiež aj so zásadami spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Námietka nesprávneho procesného postupu nepripustením zmeny žaloby

27. Porušenie práva na spravodlivý proces videl dovolateľ v nepripustení zmeny žaloby súdom prvej inštancie bez zohľadnenia zákonných podmienok. Odvolací súd danú námietku žalovaného v rozhodnutí vyhodnotil ako nedôvodnú, nakoľko žalobca od podania žaloby, ako aj počas celého konania, opieral svoj nárok o záväzkovo právny vzťah, ktorý síce nepresne označil, avšak jeho skutkové tvrdenia sa k uplatňovanému nároku nemenili.

28. Žalobný petit čo do požadovanej peňažnej sumy zostal rovnaký, ani nedošlo k zmene tvrdených skutkových okolností v žalobe počas celého konania. Išlo teda výlučne o zmenu právnej kvalifikácie uplatneného nároku. Bez pripustenia zmeny žaloby by súd nemohol rozhodovať len o prípadnej žalobcom novo v konaní tvrdenej povinnosti žalovaného.

29. Tak ako je uplatnenie nároku žalobou výsostným prejavom dispozičného princípu v civilnom procese, ktorý prislúcha žalobcovi, je takým prejavom rovnako aj zmena žaloby. Súd prvej inštancie je v zásade povinný tento dispozičný princíp primárne rešpektovať, jeho úlohou je len posúdiť, či sú pre jeho účinné uplatnenie splnené procesné podmienky v tom - ktorom štádiu konania (napr. pri späťvzatí žaloby v priebehu konania môže byť potrebný súhlas žalovaného, pri zmene žaloby súhlas súdu). V prípade zmeny žaloby zákon ukladá súdu pred udelením svojho súhlasu predovšetkým skúmať, či výsledky doterajšieho konania (k momentu uplatnenia zmeny a rozhodovania o jej pripustení) môžu byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe. Pri kladnom závere súd zmenu žaloby pripustí a pokračuje v konaní o zmenenej žalobe, alebo naopak (§ 143 ods. 1 až 3 CSP). Zákonom uložená povinnosť v tomto prípade zo strany súdov nižších inštancií porušená nebola.

30. Dovolací súd zdôrazňuje, že zmena právnej kvalifikácie skutku nie je zmenou žaloby, pretože žalobcovi zo zákona nevyplýva povinnosť právne kvalifikovať svoj nárok, pretože posúdenie skutku po právnej stránke je vždy úlohou súdu. Skutkovou zmenou žaloby je podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe. V takom prípade žalobca opiera svoj nárok o nové skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre uplatnený nárok, avšak bez zmeny žalobného petitu. V konaní nedošlo k zmene skutkových okolností - tvrdenia o užívaní nehnuteľností žalovaným, bez toho, aby došlo k úhrade za ich používanie, tieto tvrdenia zostali počas celého konania nemenné a preukázané, došlo len k zmene právnej kvalifikácie - titulu, na základe, ktorého žalovaný dané nehnuteľnosti užíval. Žalovaným uvedené skutočnosti, vzhľadom na vyššie uvedené, nie je možno kvalifikovať ako podstatnú zmenu žaloby.

Námietka prekvapivosti súdneho rozhodnutia a rozhodnutia v rozpore so zásadou dvojinstančnosti

31. Podľa názoru dovolateľa v konaní došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces z dôvodu porušenia zásady dvojinstančnosti súdneho konania odvolacím súdom, ktorú videl v tom, že odvolací súd právne posúdil nárok inak ako súd prvej inštancie, hoci nevyzval žalobcu na vyjadrenie sa k tejto inej právnej kvalifikácii (§ 382 CSP), čo malo za následok prekvapivosť súdneho rozhodnutia, ktoré bolo v rozpore s legitímnymi očakávaniami žalovaného.

32. Ohľadom dovolateľom namietaného vydania prekvapivého rozhodnutia, dovolací súd uvádza, že o tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, keď odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch, ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným právnym záverom odvolacieho súdu nemá strana sporu možnosť vyjadrovať sa, právo argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

33. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3 Cdo 102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat' ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní

34. Tiež Ústavný súd SR vo svojej judikatúre definoval tzv. prekvapivé rozhodnutie, o ktoré ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom zároveň odvolací súd účastníkovi konania neumožní vyjadriť sa k jeho iným (odlišným) právnym záverom, teda účastník konania nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016, I. ÚS 736/2016).

35. Podľa dovolacieho súdu v prejednávanom spore dovolateľ nedôvodne namietal prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Po preskúmaní veci dospel dovolací súd k záveru, že v danom prípade odvolací súd nebol povinný postupovať podľa § 382 CSP a vyzývať strany na vyjadrenie k možnému použitiu iného ustanovenia právneho predpisu, pretože odvolací súd žalobou uplatnený procesný nárok právne neposúdil podľa takého ustanovenia právneho predpisu, ktoré by pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité.

36. O "nové" ustanovenie právneho predpisu nejde vtedy, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, napr. v skoršom rozhodnutí súdu prvej inštancie (zrušenom na základe použitia opravných prostriedkov), alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu.

Rovnako nemožno dospieť k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, ak pri svojom rozhodovaní použil iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu ako súd prvej inštancie, ak sa aplikácie tohto ustanovenia domáhala niektorá zo strán sporu, či už v priebehu prvoinštančného konania, alebo v odvolacom konaní, a druhá strana sporu mala procesnú možnosť sa k tomu vyjadriť.

37. Súd prvej inštancie už vo svojom skoršom (v poradí prvom) rozsudku zo dňa 13.9.2016, č. k. 8Cb/173/2014-134 (ktorý bol odvolacím súdom zrušený) aplikoval na prejednávanú vec ustanovenia zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov, a to ust. § 3 ods. 1 a 3, § 5 ods. 1 -3, 7, § 6 ods. 1, 2. Odvolací súd tak svoj právny záver vyvodil zo skutočností, ktoré právne vyhodnocoval aj súd prvej inštancie, nezaložil svoje rozhodnutie na celkom novom právnom názore, ako tvrdí dovolateľ, preto uvedeným postupom odvolacieho súdu, nedošlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý súdny proces vydaním prekvapivého rozhodnutia, resp. k porušeniu zásady dvojinstančnosti. Skutočnosť, že na podklade rovnakých ustanovení dospeli oba sudy k odlišným právnym záverom (nie skutkovým zisteniam), nemožno považovať z hľadiska § 420 písm. f/ CSP za právne významnú.

38. Podľa názoru niektorých autorov postup podľa ustanovenia § 382 neprichádza do úvahy, ak sa odvolací súd rozhodol napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť, ale z iných právnych dôvodov. Výsledok konania je totiž totožný s výsledkom konania pred prvoinštančným súdom a v takom prípade by bolo zložité vyvodzovať zo zmeny právnej kvalifikácie situáciu, v ktorej došlo k odňatiu možnosti konať pred opravným súdom. (pozri: Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový

poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1272).

39. Dovolací súd k dôvodom, z ktorých žalobca vyvodzoval porušenie ústavnej zásady dvojinštančnosti konania, považuje za potrebné uviesť, že z obsahu spisu jednoznačne a nesporne vyplýva, že žalovaný mal možnosť namietať rozhodnutie súdu v riadnom opravnom prostriedku. Žalovaný túto možnosť využil a uplatnil svoj vplyv na konanie podaním odvolania, v ktorom uviedol, z akých dôvodov považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie za nesprávne, keď sa vyjadril k skutkovej aj právnej stránke veci. Odvolací súd neporušil princíp dvojinštančnosti konania, keďže nevykonával žiadne nové dôkazy a nevyhodnocoval žiadne nové skutočnosti, ktoré by neboli už skôr prezentované pred súdom prvej inštancie. V súvislosti s týmito námietkami dovolací súd konštatuje, že v danom prípade nemožno rozhodnutie odvolacieho súdu považovať za prekvapivé, a tiež že by došlo k porušeniu ústavného princípu dvojinštančnosti konania. Ústavný súd SR sa vo svojom rozhodnutí z 28. januára 2020, sp. zn. IV. ÚS 536/2018 vyjadril, že ústava explicitne neupravuje princíp dvojinštančnosti konania. Ani čl. 6 Dohovoru nevyžaduje v občianskoprávnom konaní dve a viac inštancií. Ak však procesný kódex reguluje apelačný stupeň, je nevyhnutné rešpektovať jeho pravidlá. Nerešpektovanie princípu dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom znamená znemožnenie realizácie procesných práv účastníka, čím mu je odňatá možnosť konať pred súdom. Nepripustný je stav, aby prvoinštančný súd nerozhodol o celom rozsahu žaloby a k zvyšným bodom žaloby prvýkrát zaujímal stanovisko až odvolací súd. Uvedený stav by vo svojich dôsledkoch znamenal, že hoci prebehlo tak prvostupňové, ako aj odvolacie konanie (z formálneho hľadiska bol princíp dvojinštančnosti konania dodržaný), v skutočnosti z materiálneho hľadiska o týchto častiach žaloby konal a rozhodol iba krajský súd, v dôsledku čoho účastník už nemal možnosť podať odvolanie.

Námietka ne/predvídateľnosti súdneho rozhodnutia

40. Predvídateľnosť postupu (rozhodovania) súdov v súlade so zákonom stanovenými požiadavkami je imanentnou súčasťou princípu právnej istoty (čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ústavy). Predvídateľné je rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup súdu v konaní a pri rozhodovaní. V praxi dochádza k vydaniu nepredvídateľného rozhodnutia medziiným vtedy, keď odvolací súd nerešpektuje ustanovenie § 382 CSP, účelom ktorého je predísť vydaniu nepredvídateľného alebo prekvapivého rozhodnutia.

41. Žalovaný v danom prípade namieta nepredvídateľnosť napadnutého rozhodnutia, ktorú vyvodzuje z toho, že odvolací súd poprel svoj vlastný právny názor vyslovený v skoršom zrušujúcom rozhodnutí. K uvedenému najvyšší súd poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. septembra 2013 sp. zn. III. ÚS 46/2013, z ktorého pre odvolací súd nevyplýva z ust. § 391 ods. 2 CSP jeho viazanosť skôr zaujatým vlastným právnym názorom; odvolací súd teda môže (napríklad, ale nie výlučne, aj pod vplyvom záväzného právneho názoru ústavného súdu vysloveného v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) svoj skorší právny názor zmeniť. Potvrďuje to aj súdna judikatúra, podľa ktorej odvolací súd nepostupuje v rozpore s procesnými predpismi, ak svoj predchádzajúci vo veci vyslovený právny názor zmení a potvrdí rozhodnutie nerešpektujúce skorší právny názor odvolacieho súdu. Aj keď zmena skoršieho právneho názoru odvolacieho súdu je v zásade nežiaduca, nemožno ju považovať za nepatričnú, predovšetkým s ohľadom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom. Obdobne zo starších zdrojov, Občiansky súdny poriadok nemá ustanovenie, ktoré by vyslovovalo viazanosť súdu, ktorý pôvodný právny názor vyslovil, ak sa vec v dôsledku opravného prostriedku podaného proti ďalšiemu rozhodnutiu znova stane predmetom opravného konania (R 68/1971).

42. Odvolací súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí konštatoval, že z dokazovania vykonaného pred

súdom prvej inštancie nebolo možné dospieť k jednoznačnému záveru, či medzi stranami sporu bola uzavretá podnájomná zmluva a čo bolo jej obsahom, preto odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil, aby v novom konaní dôsledne vyhodnotil tvrdenia procesných strán, dôkazy a ďalšie skutočnosti, a až na základe tohoto vyhodnotenia uzavrel, či medzi sporovými stranami existoval záväzkový vzťah z platnej zmluvy alebo vzťah založený na inom právnom základe.

43. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia nevyslovil žiaden záväzný právny názor, ktorý by sa týkal hmotnoprávneho posúdenia veci.

Dovolacia námietka žalovaného o porušení práva na spravodlivý proces tým, že odvolací súd poprel svoj vlastný právny názor vyslovený v predošlom zrušujúcom uznesení, je neopodstatnená.

44. Pokiaľ žalovaný za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP považuje nesprávny právny záver súdov nižších inštancií, nesprávne vykonávanie dokazovania, nevykonanie dôkazu, či obstarávanie skutkových podkladov v procese zisťovania skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že nesprávne posúdenie veci (nesprávne vyriešenie niektorej právnej otázky súdom), nemožno považovať za vadu zmätočnosti. To isté platí aj pre námietku

o nesprávnom zistení skutkového stavu, či o nesprávnom hodnotení dôkazov, a teda nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci vadu konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP (obdobne tiež

R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000).

45. So zreteľom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že postupom odvolacieho súdu nedošlo k vade v zmysle ust. § 420 písm. f/ CSP, ktorá by zakladala porušenie práva žalovaného na spravodlivý súdny proces, čo zakladá dôvod na odmietnutie dovolania v zmysle ust. § 447 písm. c/ CSP.

46. Žalobca bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol mu nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

47. Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.